

УДК 658:65.012.8

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ПІДґРУНТЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

О. С. Силкін

Українська академія друкарства,
вул. Під Голоском, 19, Львів, 79020, Україна

Проведено дослідження трактування фінансового стану підприємства. Описано основні моделі аналізу фінансового стану підприємства. Запропоновано алгоритм розробки стратегії розвитку підприємства на основі діагностики фінансового стану. Представлений алгоритм дає змогу поетапно прийняти ефективні управлінські рішення щодо розвитку підприємства, спираючись не лише на економічний стан держави або підприємства, а комбіновано врахувати і зовнішнє середовище, і внутрішній поточний фінансовий стан підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, фінансовий стан підприємства.

Постановка проблеми. Щодня підприємства України опиняються на межі виживання. Серед факторів, які сьогодні найбільше перешкоджають їхньому розвитку, є нестабільна економічна та політична ситуація в країні, а також надмірний податковий тиск і суттєве втручання державних органів у діяльність підприємств.

Рівень ефективності роботи підприємства в сучасних умовах залежить від якості прийнятих управлінських рішень. Під час прийняття будь-якого управлінського рішення, яке має фінансовий характер, враховують дані фінансового аналізу. Тривай час аналіз фінансового стану підприємства є базою наукових досліджень ухвалення управлінських рішень. Наприклад, завдяки ньому досліджують тенденції розвитку, фактори зміни результатів діяльності підприємства та оперативного усувають недоліки у діяльності підприємства.

З огляду на це, постійно виникає потреба в аналітичних дослідженнях, пов'язаних з фінансовим аналізом, які давали б найкращий результат. Але щоб отримати від таких досліджень бажаний результат, необхідно постійно вдосконалювати методику оцінювання фінансового стану, враховуючи нові зміни у світовій економіці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми оцінювання фінансового стану підприємства завжди перебували у центрі уваги вчених. Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад оцінювання фінансового стану підприємств зробили такі вчені, як: І. О. Бланк [1], О. І. Барановський [2], Р. С. Сайфуліна [3], Г. В. Савицька [4], О. О. Терещенко [5], А. М. Штангрет [6] та ін.

Мета статті — формування методичних засад щодо вдосконалення розробки стратегії розвитку підприємства на основі діагностики фінансового стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для забезпечення економічної безпеки важливу роль відіграє розробка ефективної стратегії розвитку. Своєю чергою, розробка ефективної стратегії розвитку неможлива без якісного управління.

Прийняття управлінських рішень базується на достовірній інформації про фінансовий стан підприємства. Це означає, що для забезпечення економічної безпеки важливим елементом є оцінка фінансового стану.

Фінансовий стан підприємства характеризує результати діяльності підприємства. Його аналіз — це складний економічний процес, який передбачає взаємодію між усіма складовими елементами підприємства. На теоретичному рівні науковці розуміють поняття «фінансовий стан» по-різному, і в результаті досі нема одностайності щодо його трактування.

На думку А. Д. Шеремета і Р. С. Сайфуліна, для фінансового стану будь-якого підприємства характерні: склад і розміщення засобів, структур їх джерел, швидкість обороту капіталу, здатність підприємства оперативної і по можливості повністю сплатити свої зобов'язання тощо [3].

Г. В. Савицька визначає фінансовий стан підприємства як економічну категорію, що відображає реальний стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку на фіксований момент часу [4].

На нашу думку, фінансовий стан підприємства варто трактувати як стан, при якому підприємство працює прибутково та здатне розширювати сферу своєї діяльності. Таке вузьке розуміння фінансового стану підприємства розкриває детальний погляд на сутність поняття. Працювати прибутково означає, що підприємство стійке і має високі показники рентабельності. Розширювати сферу своєї діяльності — це ефективно використовувати фінансові ресурси і постійно проводити моніторинг використаного капіталу. Так, запропоноване вузьке розуміння містить розширений підтекст.

Сьогодні в наукових працях подано велику кількість показників, які характеризують фінансовий стан підприємства. Так, основними з них є такі групи показників: оцінювання майнового стану підприємства; акціонерного капіталу; прибутковості; ліквідності та платоспроможності; рентабельності підприємства; ділової активності; фінансової стійкості та стабільності підприємства.

Проте систематичне дослідження фінансового стану підприємства не завжди доцільно проводити за всіма групами показників. Діагностику фінансового стану підприємства варто здійснювати, використовуючи різноманітні методи та методики аналізу і враховуючи мету та ситуацію на ринку. Лише під час використання різноманітних методик діагностики можна побачити основні «проблемні» сторони діяльності підприємства.

У науковій літературі подана чітка характеристика основних методів оцінювання фінансового стану підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика основних методів оцінки фінансового стану [7]

Методи	Характеристика
Метод фінансових коефіцієнтів	Передбачає розрахунок певних показників, що характеризують фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність, рентабельність (прибутковість) діяльності, майновий стан та ділову активність. Склад і алгоритм розрахунку коефіцієнтів досить різноманітний і залежить від обраної методики, що затверджена нормативними документами або упорядкована певними науковцями
Оцінка фінансового стану з використанням абсолютних показників	Використовується для оцінювання рівня фінансової стійкості з погляду прибутковості підприємства. Використовують при цьому маржинальний аналіз.
Рейтингова оцінка	Класифікує підприємства за окремими ознаками, враховуючи при цьому фактичний рівень та рейтинг показників фінансового стану. Перевагою рейтингової оцінки є можливість чіткого ранжування цілого ряду підприємств за обраними ознаками.
Бальна оцінка (спектр бальна оцінка)	Така оцінка дає змогу порівнювати отримані дані за фінансовими показниками з їх нормативними величинами і при цьому отримувати узагальнюючий показник, який виражається в бальній шкалі. Спектр бальна оцінка – це розподіл цих значень за певними секторами віддаленості від оптимального.
Матрична оцінка	Базою матричної оцінки є побудова матриці сукупності фінансових показників, яка перетворюється на матрицю стандартизованих коефіцієнтів. Це дає змогу проводити порівняння рейтингової оцінки за цими показниками. Також може бути використана під час створення матричних балансів і балансів грошових надходжень.
Інтегральна оцінка	Інтегральна оцінка демонструє результат проведення оцінювання з визначенням при цьому інтегрального показника. Інтегральний показник характеризує конкретні складові та фінансовий стан будь-якого підприємства незалежно від форми власності в загальному.
Дискримінантні моделі	Дозволяють визначити вірогідність настання банкрутства на основі розробки (або використання) інтегральної моделі аналізу фінансового стану підприємства. Виділяють однофакторні (коефіцієнт Бівера, Вайбеля) та багатфакторні (модель Альтмана, Ліса, Таффлера, Спрінгейта, Терещенко, Савицької тощо) моделі.

Так, можна дійти висновку, що аналіз фінансового стану підприємства повинен проводитись з використанням різноманітних методів і моделей такого виду аналізу. Сьогодні в науковій літературі їх кількість і обсяг застосування суттєво залежать від цілей аналізу та поставленого завдання.

На нашу думку, використовувати одночасно усі представлені моделі недоцільно. Варто обирати оптимальну, яка підходить до специфіки певного підприємства або комбінувати декілька моделей, які б відповідали певним критеріям.

Важливим етапом є розробка стратегії розвитку підприємства після отримання результатів діагностики фінансового стану. Вона повинна складатись з певних етапів. Спираючись на наукову літературу, ми запропонували певний алгоритм розробки стратегії розвитку підприємства на основі діагностики фінансово стану (табл. 2).

Таблиця 2

Алгоритм поетапної розробки стратегії розвитку підприємства на основі діагностики фінансового стану з метою зміцнення економічної безпеки

1-й етап	Вивчення ринку та прогнозування його розвитку в майбутньому. На цьому етапі важливими є економічна ситуація в країні і фінансова стабільність учасників ринку.
2-й етап	Визначення основної мети розвитку підприємства. На цьому етапі важливою є ідентифікація критеріїв, за якими буде досягаться поставлена мета
3-й етап	Оцінка зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства (проведення детального SWOT-аналізу).
4-й етап	Вибір оптимального варіанта здійснення аналізу фінансового стану. Коригування сукупності показників та методів для прийняття оперативних, тактичних і стратегічних рішень
5-й етап	Діагностика фінансового стану підприємства. Цей етап передбачає проведення аналізу майнового стану, аналізу ліквідності та платоспроможності, аналізу рентабельності та ділової активності підприємства.
6-й етап	На основі проведеного аналізу в 4-му етапі визначається оцінка фінансового стану, яка формується на основі інтегрального показника.
7-й етап	Вибір і розробка стратегії розвитку. Залежить від отриманих значень. Якщо поточний фінансовий стан не відповідає нормативам, тоді стратегія має бути націлена на підвищення тих чи інших показників. Якщо ж поточний фінансовий стан високий, тоді стратегія може бути спрямована на розвиток і розширення діяльності.

Описаний алгоритм дає змогу поетапно ухвалити ефективні управлінські рішення щодо розвитку підприємства, беручи до уваги не лише економічний стан держави або підприємства, а комбіновано враховуючи і зовнішнє середовище, і внутрішній поточний фінансовий стан підприємства.

Висновки. Досліджено теоретичні підходи щодо трактування фінансового стану. Запропоновано визначення цього поняття, яке трактується у вузькому ро-

зумінні, але має ширше значення. Представлено основні методи оцінювання фінансового стану і викладено власну позицію щодо їх застосування. Запропоновано поетапний процес розробки стратегії розвитку підприємства на основі діагностики фінансового стану з метою зміцнення економічної безпеки.

Надалі потрібно проаналізувати міжнародний досвід проведення аналізу фінансового стану підприємства з метою його поступового впровадження в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк И. А. Финансовая стабилизация предприятия / И. А. Бланк. — К. : МП ИНТЕМ-ЛТД, 2005. — 465 с.
2. Барановський О. І. Сучасні проблеми економічної безпеки підприємства в Україні / О. Барановський, І. Бінько, В. Богомолов, А. Блінов. — Молодь: освіта, наука, духовність, 2012.
3. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности : учеб. пособ. / Г. В. Савицкая. — М. : ИНФРА-М, 2003. — 285 с.
4. Шеремет А. Д. Методика финансового анализа / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин, Е. В. Негашев. — М. : ИНФРА-М, 2000. — 208 с.
5. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : моногр. / О. О. Терещенко. — К. : КНЕУ, 2004. — 268 с.
6. Штангрет А. М. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / А. М. Штангрет, О. І. Копилук. — К. : Знання, 2007. — 335 с.
7. Захарова Н. Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства / Н. Ю. Захарова. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : rbis-nbuv.gov.ua.

REFERENCES

1. Blank, I. A. (2005). *Finansovaia stabilizatsiia predpriiatia*. Kiev: MP INTEMLTD (in Russian).
2. Baranovskyi, O., Binko, I., Bohomolov, V., & Blinov, A. (2012). *Suchasni problemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva v Ukraini*. Molod: osvita, nauka, dukhovnist (in Ukrainian).
3. Savitckaia, G.V. (2003). *Analiz khoziaistvennoi deiatelnosti: uchebnoe posobie*. Moscow: INFRA-M (in Russian).
4. Sheremet, A. D., Saifulin, R. S., & Negashev E. V. (2000). *Metodika finansovogo analiza*. Moscow: INFRA-M (in Russian).
5. Tereshchenko, O. O. (2004). *Antykryzove finansove upravlinnia na pidpriemstvi*. Kiev: KNEU (in Ukrainian).
6. Shtanhret, A. M., & Kopyliuk, O. I. (2007). *Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom*. Kiev: Znannia (in Ukrainian).
7. Zakharova, N. Iu. *Metodychni pidkhody shchodo otsinky finansovoho stanu pidpriemstva*. Retrieved from rbis-nbuv.gov.ua (in Ukrainian).

**ANALYSIS OF COMPANY FINANCIAL CONDITION
AS AN INFORMATION BASIS OF COMPANY ECONOMIC SECURITY**

O. S. Sylkin

*Ukrainian Academy of Printing,
19, Pid Holoskom St., Lviv, 79020, Ukraine
drvel@ukr.net*

The study of interpretation of a company financial condition has been done. The basic models of financial analysis of a company have been described. The algorithm of the strategy development based on the diagnosis of financial condition has been suggested. The algorithm allows to gradually adopt effective management decisions regarding the company's development while relying not only on the economic situation of the state or the company, and to take into account the environment and the internal current financial condition in combination.

Keywords: *economic security, financial condition of the company.*

Стаття надійшла до редакції 23.02.2016.

Received 23.02.2016.